

У відповідності з християнським ученням, каяття не досягається цілеспрямованого дією лише особистих духовних сил людини. Воно стає можливим лише за допомогою божественної сили – благодаті. Християнські богослови підкреслюють, що каяття здійснюється через благодать, даровану Богом, тобто через милість Господа. (Від людини вимагається небагато, велике ж дає Бог, причому дає даром). Благодать, будучи зовнішньою по відношенню до людини, залишається головною – містичною – причиною її каяття. Решта причин зароджується у людському серці: від таємничого сходження на нього благодаті, якщо воно відгукується на неї, й спалахує віра у правосуддя Боже. Необхідність каяття тлумачиться як суттєва для всіх при житті (після смерті його немає – Мт. 9:6; Лк. 13:24-25) – як для грішних, так і для праведних (Рим. 3:23). «Новоначальні» набувають через каяття початки благочестя; ті, що знаходяться посередині, благоденствують у благочестивому житті, а досконалі утверджуються в ній. Через набуття крайнього смирення каяття може возвести людину на найвищу вершину доброчесності, бо саме таким чином стають святими. Головними антагоністами смирення постають гордість та самовиправдання. Альтернативою каяття як переживання духовного подвигу є переживання розпуки: тому, якщо людина «впала» у гріх, вона повинна ополчитися проти «бісу печалей» – «Каяття є запереченням відчаю» (за Іоанном Лествичником).

Головним результатом каяття постає перемога людини над гріхом, його свідоме подолання та звернення до доброчесності. У цьому й полягає моральне самовизначення людини: вона стає позбавленою від гріховного та абсурдного минулого. Під впливом «вільної волі» людини у поєднанні з Божественною благодаттю здійснюється перехід від «ветхого» стану душі до нового; людина самовизначається у свободі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Брянчанинов И. Поучение в неделю мытаря и фарисея. О молитве и покаянии // Брянчанинов И. Аскетические опыты. Т. II. М.: Правила веры, 1993.
2. Епископ Варнава (Беляев) О боголюбезном и духовном покаянии // Еп. Варнава (Беляев) Основы искусства святости. Т. I. Отд. 3. Нижний Новгород: Братство во имя Св.Кн. Ал-дра Невского, 1995.
3. Зарин С.М. Аскетизм по православно-христианскому учению: Этико-богословское исследование [IV]. – М.: Православный паломник, 1996.
4. Лествичник И. Лествица, возводящая на небо. Степень 5. – М.: Правило веры, 1996.

УДК: 378.091.12:159.9-051:331

Манько І.В.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ СТУДЕНТА-МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА

В статті представлено теоретичний аналіз дослідження проблеми професійного становлення студентів-будущих психологів в роботах вітчизняних і зарубіжних учених. Сформульовано висновки о сучасному положенні і перспективах подальшого дослідження названої проблеми.

Швидкий розвиток та інтенсифікація повсякденних процесів життєдіяльності людини потребує від неї активізації дій, прийняття правильних рішень спрямованих на забезпечення особистих фізіологічних та духовних потреб з найменшими затратами емоційних та фізичних сил. У плані допомоги конкретній людині по виробленню шляхів прийняття оптимального рішення з найменшими психологічними затратами поставлена професія психолога зі своїм специфічним набором теоретичних та практичних засобів. Завдання по формуванню цих засобів суспільство поклало на вищу школу. Звідси випливає, що становлення більшості професійно важливих якостей необхідних психологу-практику може і повинно бути сформовано протягом його навчання у вищому навчальному закладі. Частина з необхідних для суб'єкта навчання якостей, він може в собі вже містити, тому перед вищою школою постає завдання їх розвинути, закріпити, внести, у разі необхідності, відповідні корективи. Іншою частиною необхідно буде оволодіти та вдосконалити у процесі навчання. Питання становлення кваліфікованого спеціаліста, в тому числі психолога-практика, займалися такі вчені як Абрамова, Богомолова, Деркач, Клімов, Лазурський, Лідерс, Максименко, Обозов, Пов'якель, Чепелева та ін. Аналіз висновків їх практичних та теоретичних досліджень з даного питання свідчить, що при розгляді впливу різних елементів на професійне становлення студентів, або розгляду конкретних етапів становлення, ними виділяються спільні для всіх суб'єктів дослідження якості які необхідні для позитивного, спрямованого становлення та розвитку суб'єкта, який вирішив віддати себе психологічно прикладній діяльності, тому чинники професійного становлення майбутнього психолога необхідно розглядати через призму наявності у нього сприятливих особистісних якостей та індивідуальних особливостей.

Вказані вище вчені, а також Хоружий, Калина, Юсупов, Симоненко, Трейгер, Гретченко, Кузьмін, Латій, Собчик, Амінов, Молоканов, Федотюк, Гусейнов, Кияшко та ін. виокремлювали певну сукупність активних елементів психологічного ресурсу, як необхідної бази для професійного становлення майбутнього психолога. До такої бази ними віднесено: особливості мислення та свідомості, рефлексії та самооцінки, цілеспрямованості та мотивації своїх дій. Особливий наголос вони роблять на такому комплексі професійно-необхідних якостей: аналітико-конструктивний склад мислення та самостійність суджень, чуткість та проникливість, емоційно-вольова стабільність та терплячість, вміння адаптуватися до різних умов та факторів виконання обов'язків, емпатія та рефлексія, загальна психофізична активність.

На підставі низки досліджень із використанням психограм психолога-практика та визначення професійно важливих якостей успішного фахівця Симоненко та Трейгер дійшли висновку, що по значущості перше місце займають комунікативні та емпатійні особистісні якості фахівця-психолога. З погляду на індивідуальні особливості, такі дослідники з питання професійного становлення психологів як Кузьмін, Амінов, Молоканов, Кияшко, прийшли до висновку, що при вихованні психолога-практика необхідно приділяти особливу увагу формуванню та закріпленню наступних якостей: емоційний контроль, відкритість, оптимізм, порядність (тобто моральність, людяність); відповідальність; соціальна зрілість; стриманість, стресостійкість; терпимість, послідовність, наполегливість; уважність, високі показники оперативної пам'яті; адекватність самооцінки; тактовність; соціальна чутливість,

реактивність, гнучкість. У свою чергу вчені Латій та Собчик доводять необхідність для психолога мати високий рівень інтелекту та самооцінки, широкий кругозір, незалежність мислення, вміння співчувати, внутрішню узгодженість. На їх підтримку можна навести й висновки Ананьєва щодо структури особистості психолога, де він вказує що найбільш вагомим і значущим є інтелектуальний фактор, що позитивно корелює з показниками загального розумового розвитку, вербального та невербального інтелекту, уваги та загальної успішності навчання. Саме інтелект, зокрема професійний інтелект психолога практика, його здатність логічно мислити, робити висновки дозволяє ефективно аналізувати поведінку, думки та якості іншої людини, на підставі чого прийняти виважене рішення для подальших дій у спілкуванні з об'єктом свого пізнання. Даний висновок підтверджується дослідженнями проведеними Молокановим щодо впливу на майбутніх психологів факторів «загальної інтелектуальності» та «соціальної сміливості». Деркач говорить, що оскільки професійне мислення і професійний інтелект є професійно значущими якостями фахівця і формуються вони протягом всього періоду навчання та подальшої професійної діяльності на основі наявного рівня інтелектуального розвитку особистості, то зазначимо, що достатній похідний рівень інтелекту виступає в якості психологічної передумови успішної діяльності фахівця особливо у сфері «людина-людина» і, беззаперечно, виступає в якості однієї з вимог до особистості практичного психолога[1, с.144].

Розглянуті вище особистісні якості та інтелектуальна освіченість характеризують вимоги до суб'єкта, у нашому випадку - психолога-практика, але не враховують у повному обсязі те, що у його практичній діяльності є об'єкт, з яким він працює, і цим об'єктом виступає конкретна людина, зі всіма своїми індивідуальними особливостями. Тому робота психолога-практика пов'язана зі спілкуванням з людиною, і тут на передній план виступає такий критерій як комунікативність суб'єкта. Калина, Миронюк вважають, що найважливішою професійно значущою якістю психолога є його вміння спілкуватися з людьми. Дану думку поділяють Юсупов, Гретченко, вказуючи на необхідну наявність у психолога-практика такої важливої риси як комунікабельність. Ще одним з напрямків дослідження зорієнтованих на об'єкті роботи психолога є підхід до вивчення особистості Дубровіною, Абрамовою, Пономаренком, Пророком, Фромом, Юнгом та ін. Абрамова виокремлює певні складові у взаємодії людини з людиною: предмет взаємодії, позиції сторін, що взаємодіють, відображення предмету та позиції кожним з учасників взаємодії, результат взаємодії. Ця думка перегукується з диспозиційною теорією Фрома. Аналогічної думки, щодо постановки на перше місце у роботі психолога людини, тобто об'єкта пізнання, роблять Пономаренко, Пророк, Юнг. Тому професійне усвідомлення психологом того, що його дії у першу чергу спрямовані на допомогу об'єкту дослідження, на задоволення його потреб, а не особистих, є первинним, і у такому разі воно дає можливість більш об'єктивного ставлення до пошуку правильного рішення в інтересах об'єкта дослідження, і на прийняття такого рішення безпосередньо впливає сам психолог зі всіма своїми індивідуальними особливостями. У своїх працях Бачманова, Стафуріна, розглядаючи вимоги до комплексу необхідних психологічних здібностей практичного психолога ділять їх на 5 блоків: 1) здатність до повного і правильного, реального сприйняття об'єкта; 2) здатність до розуміння внутрішніх властивостей і особливостей об'єкта; 3) здатність до співпереживання, емпатія, доброта і повага до людини; 4) здатність до самоаналізу, рефлексія; 5) уміння керувати самим собою і процесом спілкування, бути уважним, уміння слухати. Так на перший план вони ставлять здатність пізнання об'єкта, яке у переважній більшості відбувається в ході особистого спілкування, а вже потім процес обробки інформації, тобто суто особисті якості психолога та його здатність впливу на об'єкта. Аналогічного підходу до розподілу психологічного змісту завдань психолога-практика дотримується Пророк, поділивши його на 4 блоки: Перший блок включає в себе спрямованість та мотиви професійної діяльності. «Це передусім гуманістична спрямованість особистості, специфічна професійна спрямованість і гнучка «Я - концепція»; другий блок – це вимоги, які відносяться до соціально-перцептивних якостей людини, до здатності вірно відображувати соціальні зв'язки, зокрема до психологічної спостережливості; третій блок – вимоги до якостей особистості, що пов'язані з процесом опрацювання та осмислення соціальної інформації, це вимоги до соціального мислення, його критичності, професійної рефлексії; четвертий блок – вимоги до якостей, пов'язаних з передачею інформації, з впливом на інших людей, спілкуванням. Вчені Панок, Чепелева, Пов'якель, розглядаючи питання професійного становлення особистості, роблять висновок, що у тих професіях, які за своїм змістом тісно пов'язані з активною взаємодією людини з іншою людиною, в якості одних із основних рис суб'єктів взаємодії виступають комунікативні та організаторські здібності, відсутність яких взагалі унеможливує успішну діяльність в цій сфері. Професійне становлення студента у значній мірі залежить від його індивідуальних якостей, це стосується його вроджених рис характеру, набутих при отриманні знань і умінь, їх практичного застосування. Це твердження можна резюмувати словами Максименка – «Пізнання є функцією існування особистості, і саме в ній слід шукати розуміння його єдності» [3, с. 218]

Якість практичних знань, умінь їх практичного використання з урахуванням особистих рис характеру залежать від якості і умінь сприйняти учбову програму, а це переводить нас в площину вивчення інтегральної індивідуальності, а конкретніше до розгляду індивідуального стилю учбової діяльності студентів-психологів. Дмитрієва, спираючись на положення сформульовані Тепловим про те, що різні типи вищої нервової системи необхідно розглядати не як різні ступені досконалості нервової діяльності, а як різні засоби зрівноваження організму з середовищем, виводить визначення індивідуального стилю діяльності: обумовлена типологічними особливостями система способів, які складаються у людини, що прагне до найкращого здійснення певної діяльності. Приділяючи велику увагу проблемі індивідуального стилю діяльності у професійному становленні Дмитрієва зауважує, що індивідуальний стиль включає в себе не лише зовнішні практичні способи дій, до нього відносяться прийоми організації психічної діяльності. Підсумовуючи аналітичний огляд праць вчених з дослідження питання професійного становлення, можна говорити про те, що формування особистості психолога-практика – це велике, багаторівневе і складне завдання вищої школи. Переважна більшість професійно важливих якостей особистості може бути сформована протягом навчання, деякі якості – розвинені і сформовані за допомогою додаткових засобів і програм, але існує коло якостей, які повинні бути притаманні особистості абітурієнта і виражені на певному мінімально достатньому рівні, який дозволяє їх розвивати на основі індивідуального підходу та використання різноманітних психокорекційних засобів з метою їх вдосконалення. Якщо вони не притаманні особистості абітурієнта, то вимоги, які висуває професія практичного психолога, не співпадатимуть з провідними тенденціями особистості, внаслідок чого ефективність професійної діяльності такого фахівця є прогностично низькою та супроводжується великою кількістю помилок у роботі, а потреба у самореалізації особистості не буде задоволена, що може призвести до глибокого внутрішнього конфлікту.

На нашу думку, питання професійного становлення студентів-психологів потрібно перенести в поле вивчення складових індивідуального стилю їх учбової діяльності, адже саме в процесі навчання у вищому навчальному закладі відбувається закладення базової основи майбутньої професіоналізації та визначення напрямків сфери його діяльності. Такий підхід є наразі актуальним і перспективним в плані вирішення першочергових завдань вищої школи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Деркач А. А. *Методолого-прикладные основы акмеологических исследований* / А. А. Деркач. – М. : РАГС, 200. – 392 с.
2. Климов Е. А. *Психология профессионала: избранные психологические труды* / Е. А. Климов. – М. : Институт практической психологии: Воронеж : НПО «МОДЕК», 1996. – 400с.
3. Максименко С. Д. *Гене́за здійснення особистості* / С. Д. Максименко : Монографія – К. : ТОВ "КММ", 2006. – 240 с.

Микитенко А.В.

СЛОВОСКЛАДАННЯ ЯК ОДИН З НАЙУЖИВАНІШИХ СПОСОБІВ ТВОРЕННЯ ІМЕННИКІВ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ ПРЕСІ

Стаття посвячена словословженню как одному из наиболее употребляемых способов образования существительных в современной немецкой прессе. Речь идёт о разных типах классификации сложных существительных в немецкой филологической литературе, а также детально рассмотрены определительные сложные существительные, которые наиболее часто встречаются в современных немецких периодических изданиях.

Словоскладання є одним з найбільш древніх і в той же час одним з найбільш продуктивних способів творення іменників в німецькій мові. На сьогоднішній день постійно виникає велика кількість неологізмів у зв'язку зі змінами суспільних відношень, розвитком виробництва, техніки, науки, інформаційних технологій тощо.

Ґрунтовно проаналізувавши тексти сучасної німецької преси можна зробити висновок, що, незважаючи на те, що існують різні способи творення іменників, найуживанішим способом є саме словоскладання, при якому два або більше слів об'єднуються в одне, яке має вже своє нове значення.

Різноманітність типів складних іменників, їхні структурні, граматичні, семантичні та стилістичні особливості, різне походження словотворчих моделей заважає їхній класифікації. У німецькій філологічній літературі використовуються різні типи класифікацій, які зазвичай характеризуються поєднанням різних принципів.

У сучасній лінгвістиці виділяють дві основні класифікації композитів. Спираючись на дослідження таких мовознавців як М.Д. Степанова, О.С. Кубрякова, В. Фляйшер та інших, ці класифікації ґрунтуються на двох різних принципах:

- 1) за структурно-генетичним типом;
- 2) за типом синтаксично-семантичного зв'язку між компонентами складного слова.

Класифікація за структурно-генетичним типом з одного боку ґрунтується на походженні моделей складних іменників, з іншого – на структурі їхніх компонентів. Відповідно виділяють:

- 1) повноскладні утворення (*eigentliche Zusammensetzungen*);
- 2) неповноскладні утворення (*uneigentliche Zusammensetzungen*);
- 3) зсуви (*Zusammenrückungen*).

За синтаксично-семантичною класифікацією складних іменників, яка ґрунтується на зв'язку, який виникає між компонентами складного слова, виділяють :

- 1) означальні складні іменники (*Bestimmungszusammensetzungen*);
- 2) сурядні складні іменники (*kopulative Zusammensetzungen*);
- 3) слова-речення або імперативні імена (*Satz- oder Imperativnamen*).

Аналізуючи складні іменники сучасної німецькомовної преси ми зупинимось на зв'язку, який виникає між компонентами складного слова, тобто розглянемо синтаксично-семантичну класифікацію.

Під час проведення дослідження було виявлено, що більша кількість іменників, знайдених у сучасних німецьких періодичних виданнях, належить до означальних складних іменників, де означальне слово в більшості випадків належить до граматичного класу іменників.

Компоненти означальних складних іменників пов'язані між собою підрядним зв'язком, тобто перша частина слова визначає, конкретизує другу. Якщо перша частина слова вказує на найменування тієї чи іншої ознаки, яка характеризує предмет або явище, то друга частина слова виражає більш вузьке поняття ніж перша. Візьмемо для прикладу слово *Verfassungsgericht*. Перша частина слова – *Verfassung* вказує на те, про який саме різновид суду йде мова, а друга частина – *Gericht* показує, що дане поняття – конституційний суд – відноситься до категорії державних органів.

Наведемо декілька прикладів композитів з означальним словом – іменником, які були знайдені у сучасній німецькомовній пресі: *Konsumforschung, Stromteuer, Wachstumsplus, Steuersystem, Orientierungshilfe, Zeitraffer, Kontaktadresse*. Наведемо приклад з преси:

Der Ministerpräsident hat bereits mit Vertretern der Opposition gesprochen, wie der führende Oppositionspolitiker Mustafa Ben Jaafar der Nachrichtenagentur Reuters sagte [8].

Як бачимо, у невеликому за об'ємом реченні можна зустріти багато композитів з означальним словом-іменником.

Широке використання означального словоскладання як засобу утворення іменників веде до того, що один і той самий компонент складного іменника може зустрічатися у великій кількості утворень. Якщо взяти, наприклад, слово *Wirtschaft*, то складні слова з ним можна знайти у різних комбінаціях. У деяких випадках воно виступає як означальне слово-іменник – *Wirtschaftsleistung, Wirtschaftswissenschaftler, Wirtschaftsausblick*, а у інших – у ролі основного слова – *Marktwirtschaft, Weltwirtschaft, Volkswirtschaft*.